

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Струнгар Валерії Валеріївни «Бібліотечна складова в системі
суспільного використання соціальних медіа», подану на здобуття
наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за
спеціальністю
27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство

Представлена до захисту дисертація В. В. Струнгар присвячена актуальній і важливій для розвитку теорії та практики бібліотечної справи темі – ролі бібліотечної складової в становленні соціального медійного простору сучасного інформаційного суспільства та їх взаємодії. Розвиток інформаційних технологій, стрімке збільшення потоків інформації, які циркулюють у інформаційному просторі, активне використання у суспільній практиці технологічних та інформаційних можливостей мережі Інтернету викликають потребу трансформації форм бібліотечного обслуговування та налагодження активної співпраці з користувачами з використанням засобів соціальних медіа.

Бібліотека як інформаційна система, діяльність якої зорієнтована на створення затребуваних інформаційних продуктів та послуг, є не лише місцем концентрації інформаційних ресурсів, розроблення й упровадження методів пошуку й кластеризації знань, а й потужним комунікатором, покликаним спрямовувати свої зусилля на формування перспективних стратегій надання до них зручного доступу. Саме тому актуальною є дисертаційна робота В. В. Струнгар, в якій запропоновано методологічні та технологічні засади використання соціальних медіа в бібліотечній діяльності. Перспективним напрямом бібліотечного обслуговування, що динамічно розвивається, відкриваючи нові можливості для формування комунікаційних інтерфейсів користувач – бібліотека, бібліотека – бібліотека, користувач – бібліотека – користувач.

Вагомість досліджень підтверджується їх виконанням в межах науково-дослідної тематики Національної юридичної бібліотеки Національної

бібліотеки України імені В. І. Вернадського НАН України «Оптимізація інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек в умовах інтенсифікації інформаційних обмінів» (2013–2015 рр., 0113U000098), «Шляхи підвищення ефективності функціонування соціальних комунікацій в умовах посилення глобальних інформаційних впливів» (2016–2018 рр., 0116U000200).

Достовірність й обґрунтованість наукових положень, висновків і результатів дисертації В. В. Струнгар забезпечується коректним застосуванням комплексу наукових підходів і методів: соціально-комунікаційного, структурно-функціонального підходів, теоретичних загальнонаукових методів дослідження. Дослідниця спирається на наукові результати, подані у працях попередників – вітчизняних і зарубіжних учених, використовує ґрунтовну джерельну базу, аналізує значні масиви інформаційних ресурсів мережі Інтернет, нормативно-правових та законодавчих документів, що стосуються розвитку бібліотечно-інформаційної сфери.

Наукова новизна дисертаційного дослідження В. В. Струнгар досягається завдяки розробленню інноваційного науково-методологічного підходу, що містить зручні методи та обґрунтовані критерії оцінки функціональності бібліотечних представництв у соціальних медіа.

Автором проаналізовано напрями діяльності вітчизняних і зарубіжних бібліотек щодо використання соціальних медіа, визначено їх особливості та перспективи розвитку. Характерною рисою формування бібліотечних представництв у соціальних медіа є: «видимість» (наявність даних про представленість у соціальних медіа на офіційних сайтах), поліпредставленість, значна активність читачів бібліотечної сторінки. Такі тенденції переважно притаманні закордонним бібліотечним стратегіям. Вітчизняні бібліотеки в цьому контексті вирізняє монопредставленість, високий рівень охоплення соціальних медіа, активна оновлюваність сторінок.

Дослідниця запропонувала власну інформаційну модель бібліотечного представництва в соціальних медіа, структура якої формується із окремих елементів та функціональних зв'язків між ними, що створюються відповідно до мети і поставлених завдань щодо формування комунікаційних інтерфейсів бібліотека – бібліотека, бібліотека – користувач, користувача – бібліотека – користувача. Зазначена інформаційна модель передбачає виконання таких процесів як створення, поповнення та надання доступу до бібліотечного інформаційного контенту.

Автором розроблено практичні рекомендації формування ефективної стратегії розбудови бібліотечного представництва в соціальних медіа, які ґрунтуються на принципах проектної діяльності і передбачають: формулювання чіткої мети та визначення завдань, які планується вирішити через бібліотечне представництво в соціальних медіа; оцінку ресурсів, необхідних для створення та ефективної підтримки функціональності бібліотечного представництва в соціальних медіа (фінансові, часові та кадрові ресурси); формування політики щодо використання соціальних медіа в бібліотечній діяльності; визначення ефективності діяльності бібліотек на основі використання соціальних медіа.

В дисертаційній роботі В. В. Струнгар на основі глибокого аналізу інформаційної роботи бібліотек з використанням соціальних медіа здійснено узагальнення основних засад їх діяльності в інтерактивному середовищі. Дисертантом подано характеристику функціонування бібліотечного сегмента соціальних медіа, розкрито концептуальні засади його формування у інформаційному суспільстві.

Практична значущість дисертації В. В. Струнгар полягає в окресленні перспектив розвитку інформаційної роботи бібліотеки з використанням соціальних медіа для забезпечення ефективного обслуговування користувачів. Результати дослідження можуть використовуватися для налагодження зручного доступу до інформаційних ресурсів, продуктів і послуг бібліотек. Результати дослідження дисертанта можуть

використовуватися в процесі викладання спеціальних дисциплін при підготовці фахівців бібліотечно-інформаційної сфери.

Структура дисертації відповідає меті, поставленим завданням, подає логічний виклад отриманих результатів.

У першому розділі дисертації «Теоретико-методичні засади дослідження бібліотечної складової в системі суспільного використання соціальних медіа» проаналізовано широку джерельну базу, визначено комплекс підходів і методів дослідження, розглянуто його термінологічний апарат та уточнено зміст базових понять.

Аналізуючи наукові напрацювання з предметної області дисертаційної роботи, В. В. Струнгар виокремлює три тематичні групи наукових публікацій – дослідження, увага в яких приділяється проблемам становлення інформаційного суспільства; праці, в яких подано особливості адаптації, упровадження та використання новітніх мережевих технологій у повсякденну практику бібліотечних установ та наукові розвідки, присвячені висвітленню окремих питань, пов'язаних з присутністю бібліотек в інформаційному інтерактивному просторі. Слід відзначити кропітку роботу дисертанта з аналізу публікацій зарубіжних фахівців з цієї тематики та виокремлення раціональних ідей, поданих авторами.

Відрядно, що у дисертації на основі детального аналізу термінологічного подання, обґрунтовано необхідність та запропоновано власне трактування поняття «бібліотечного представництва в соціальних медіа». Струнгар В. В. уточнила типологічну класифікацію соціальних медіа за специфікою контенту та комунікативною стратегією, заслуговує на схвалення створення схеми класифікації соціальних медіа, що винесено в додатки. Слід погодитися з дослідницею щодо їх розподілу за специфікою контенту: орієнтовані на представлення мультимедійного (текстових повідомлень, світлин, відео- та аудіодокументів) та моноформатного контенту (відео, фото-контенту, слайд-шоу); та за комунікативною стратегією: соціальні

медіа, які забезпечують комунікацію користувачів; колаборативні проекти; рекомендаційні сервіси; файлообмінні спільноти; медіа-хостинги.

Використання В. В. Струнгар комплексу методів і підходів, базовим з яких було визначено соціально-комунікаційний, створило засади для багатоаспектного розкриття теми дослідження, для вивчення значення соціальних медіа в бібліотечній діяльності як ланки між бібліотекою і соціумом, як інструменту реалізації комунікаційної функції бібліотеки.

Заслуговує на схвалення розроблення В. В. Струнгар методичних засад дослідження та оцінки ефективності бібліотечного представництва в соціальних медіа.

Основними результатами другого розділу «Діяльність бібліотек в інтерактивному медіа-середовищі» є узагальнення сучасного зарубіжного та вітчизняного досвіду. Здійснено порівняльний аналіз 74 зарубіжних (найбільші за фондами, охопленням користувачів, виконанням функцій сучасних інформаційних центрів, такі, як Бібліотека Конгресу, Бібліотека та архів Канади, великі університетські бібліотеки США, національні бібліотеки Великобританії, Франції, Іспанії, Хорватії, Норвегії, Угорщини, Шотландії, Ізраїлю, Кореї, Грузії тощо) та 56 вітчизняних бібліотек (ті, що мають статус бібліотек загальнодержавного значення, обласні універсальні наукові, бібліотеки вищих навчальних закладів), які використовують соціальні медіа. Результати аналізу дозволили визначити рівень представленості бібліотек у інтерактивному медіа-середовищі та широту спектру соціальних медіа, що використовуються бібліотеками.

Для проведення порівняльного аналізу дисертантом розроблені комплекс критеріїв, зокрема , апробовані автором такі як: представлення інформації про бібліотеку, централізованість/дисперсність, змістовність, інтенсивність зворотного зв'язку.

Варто також відзначити виокремлення дослідницею двох форм використання вікі-технології бібліотеками: внутрішньоорганізаційна та участь у загальноінформаційних проектах. Якщо перша передбачає

створення локальних вікі-проектів для користувачів бібліотеки як інформаційний супровід діяльності бібліотеки, то друга – спрямована на формування інформаційних ресурсів для широкого загалу в контексті розвитку інформаційного простору країни та імплементації у світове інформаційне середовище.

Серед істотних наукових результатів третього розділу «Застосування інструментарію і контенту бібліотекою для суспільного використання», отриманих автором, слід назвати розроблення інформаційної моделі бібліотечного представництва в соціальних медіа. (Застереження викликає лише її назва - інформаційно-комунікаційна, цього класу моделей не існує, саме тому доречніше називати Інформаційна модель).

Дисертантом чітко визначено комплекс завдань, які покладаються на інноваційний напрям діяльності бібліотек – використання та співпраця із соціальними медіа: інформування, продукування, посередництво, акумуляція, сприяння, комунікації.

Слід відзначити як вагомий результат дисертаційного дослідження – розроблення рекомендацій щодо формування засад бібліотечного представництва в соціальних медіа. Уніфікація технологічного підходу надає можливість підвищити ефективність міжбібліотечної взаємодії в соціальних медіа, уточнити посадові обов'язки фахівця із соціальних медіа та регламентувати його робочий час, визначати фінансові, технологічні та професійні ресурси для підтримки процесів забезпечення бібліотечного представництва в соціальних медіа; сприятиме залученню до бібліотеки ширшого кола користувачів. Активізація цих процесів покликана покращити інформаційно-бібліотечне обслуговування користувачів.

Основні наукові положення, висновки й результати дисертації підтверджені матеріалами теоретичного й емпіричного характеру, а також висновками до кожного розділу. Загальні висновки подані згідно з авторською концепцією та свідчать про досягнення мети і завдань

дослідження, містять основні наукові результати дисертації та рекомендації щодо ефективного використання соціальних медіа.

Загалом наукове дослідження В. В. Струнгар характеризується структурованістю, методичною завершеністю та чіткістю зроблених висновків.

Особистий внесок здобувача є незаперечним, оскільки автор вперше на дисертаційному рівні розкриває значення і потенціал використання бібліотекою соціальних медіа як важливого елемента комунікації між бібліотекою та користувачем, бібліотекою та бібліотекою, користувачем та користувачем. Самостійний і інноваційний характер мають основні наукові висновки і рекомендації дисертації. Всі публікації дисертанта є одноосібними.

Автореферат повністю відповідає змісту дисертації, розкриває її основні положення, наукові висновки і рекомендації, написаний науковим стилем, що сприяє адекватному уявленню про особистий внесок здобувача, наукову практичну значущість проведеного дослідження. Структура, наповнення й оформлення відповідають вимогам державних стандартів і Міністерства освіти і науки України.

Основні наукові результати, висновки і рекомендації дисертації викладено у 20 публікаціях, зокрема у 6-ти статтях у фахових виданнях, визначених Міністерством освіти і науки України; у одній статті у виданні, що індексується у міжнародній наукометричній базі даних; у тринадцяти матеріалах міжнародних конференцій, що повністю відповідає вимогам висвітлення всіх наукових результатів, отриманих у дисертаційній роботі.

Глибина аналізу матеріалу та узагальнення результатів дослідження щодо розкриття місця та значення соціальних медіа в бібліотечній діяльності вирізняють дану дисертаційну роботу, забезпечують достовірність отриманих автором результатів та вірогідність її наукових висновків і рекомендацій. Позитивно оцінюючи результати дисертаційного дослідження В. В. Струнгар, варто висловити деякі побажання і зауваження:

1. Дисертантом задекларовано дослідження вагшого сегменту сучасного соціокомунікаційного простору інформаційного суспільства. Його розвиток передбачає формування надзвичайно динамічної системи, яку неможливо вивчати у статичній формі. В ході дослідження проаналізовано величезні масиви матеріалів. Проте, аналіз цих обсягів дисертант не повністю візуалізувала в тексті дослідження. Однак, навіть даний прорахунок, в цілому, не знижує вагомості проведеного дослідження. Хоча вважаю, що розставлення акцентів сприяло б зростанню презентабельності дисертаційної роботи.
2. Дисертантом розроблена оригінальна модель бібліотечного представництва в соціальних медіа. Проте не можна погодитись з формулюванням назви моделі «інформаційно – комунікаційна», оскільки інформація – це повідомлення, а комунікація - це процес, який є підвидом інформаційних процесів. Тому модель розроблена дисертантом належить до класу інформаційних.
3. Поряд з розробленими рекомендаціями щодо формування стратегії бібліотечного представництва в соціальних медіа, доцільно було б запропонувати алгоритм запровадження цієї технології для вітчизняних бібліотек.

Висловлені зауваження не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, сподіваємося, що вони допоможуть дослідниці в її подальших наукових пошуках.

Дисертація Струнгар Валерії Валеріївни «Бібліотечна складова в системі суспільного використання соціальних медіа» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, у якому отримано вагомі науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе для бібліотечної теорії і практики питання місця і ролі соціальних медіа в бібліотечній діяльності.

Дисертаційне дослідження В. В. Струнгар «Бібліотечна складова в системі суспільного використання соціальних медіа» відповідає вимогам, що висуває Міністерство освіти і науки України до дисертаційних досліджень кандидатського рівня, вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р., №567, спеціальності 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство, профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.165.01 у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського НАН України. Його автор, Струнгар Валерія Валеріївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство.

Професор кафедри Інформаційних систем та мереж
Інституту комп'ютерних наук та інформаційних технологій
Національного університету
«Львівська політехніка»,
доктор наук із соціальних комунікацій,
старший науковий співробітник

Н. Е. Кунанець

Підпис Кунанець Н.Е. засвідчую

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка», т.н. Лопену

Р.Б. Брилинський